Beantwoording gestelde vragen

Bijeenkomsten Haaksbergerveen – feb 2026

Inleiding
In februari 2026 spraken we met ongeveer 125 personen die wonen en werken rond het Haaksbergerveen. Tijdens deze bijeenkomsten stelde u veel vragen en deelde u uw zorgen. Ook kregen we vragen per mail en brief. Al deze vragen hebben we verzameld en beantwoord in dit document.

De belangrijkste onderwerpen die aan bod kwamen:
- Gevolgen voor mensen en bedrijven - Zorgen over de leefbaarheid van het gebied
- Schadeafhandeling - Klachten over het schadeloket en de duur van afhandeling
- Staat van de natuur - Gaat het echt achteruit met het veen? Waarom zijn interne maatregelen alleen niet genoeg?
- Hydrologie – Wat zijn de effecten van de plannen en waarom is er nog geen oppervlaktewatermodel gemaakt?
- Stikstof en landbouw - Wat zijn de plannen voor vermindering van stikstof in het gebied?

Hoe is dit document opgebouwd?
Het document is geclusterd per thema. Per onderwerp gaan we in op de gestelde vragen, lichten we de overwegingen toe en geven we waar relevant aan welke informatie nog wordt uitgewerkt of volgt in een later stadium. Ook verwijzen we naar beschikbare onderzoeken, rapportages en lopende trajecten.

Ons doel
Met dit document willen we uitleg geven over wat we doen en waarom. We laten zien welke afwegingen we maken en hoe we omgaan met uw vragen en zorgen.

Disclaimer
Dit document bevat antwoorden op vragen die gesteld zijn tijdens en na de bijeenkomsten in februari 2026. We hebben geprobeerd alle vragen zo goed mogelijk te beantwoorden op basis van de huidige stand van zaken. Aan de antwoorden kunnen geen rechten worden ontleend. Hoewel we streven naar correctheid en volledigheid, kunnen fouten of onvolledigheden voorkomen. De plannen voor het Haaksbergerveen worden de komende periode verder uitgewerkt. Dit betekent dat sommige antwoorden gebaseerd zijn op voorlopige inzichten uit onderzoek. Details kunnen nog wijzigen naarmate we meer informatie hebben.

Inhoudsopgave

1. Het proces 3
1.1. Algemeen 3
1.2. Leefbaarheid en sociaal economische gevolgen 3
1.3. Schadeloket 4
1.4. Samenwerking Duitsland en Gelderland 5

2. Inhoudelijke vragen 7
2.1. Huidige toestand van de natuur 7
2.2. Doelen en maatregelen 7
2.3. Ecologie 10
2.4. Hydrologie 12
2.5. Beheer 17
2.6. Monitoring 20

3. Participatie en communicatie 21

4. Aanvullende gebiedsgerichte maatregelen (GGM) 22
4.1 Aanpak GGM 22
4.2 Stikstof 23

Bijlage 1 26

Bijlage 2 27

1. Het proces

1.1.Algemeen

Welke ruimte heeft GS om keuzes te maken?
Op 28 mei 2013 is het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen door de staatssecretaris van het ministerie van Economische Zaken aangewezen als Natura 2000-gebied. De natuurdoelen voor dit gebied zijn vastgelegd in het aanwijzingsbesluit van het ministerie van LNV uit 2013.
Voor elk Natura 2000-gebied is een beheerplan opgesteld waarin herstelmaatregelen zijn geformuleerd om de beoogde instandhoudingsdoelen (natuurdoelen) te behalen. Voor het Haaksbergerveen (en het Buurserzand) dateert het beheerplan uit 2017. Dit plan is in 2017 vastgesteld door Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Overijssel. De belangrijkste keuzes zijn hierin al gemaakt.
Voor meer informatie over de geschiedenis van het gebiedsproces leest u hier de eerder verstuurde nieuwsbrieven terug.

In het beheerplan staan de herstelmaatregelen in hoofdlijnen beschreven. Nu werken we deze maatregelen verder uit in een inrichtinsplan. Daarbij is er nog ruimte om samen met grondeigenaren te kijken naar passende oplossingen. Deze maatwerkoplossingen moeten wel passen bij de doelen die we moeten halen.

Komt er per deelgebied een apart tijdspad?
Ja. We voeren de maatregelen in verschillende fases uit:

- Fase 1: Noordoostkant en (noord)westkant van het gebied
- Fase 2: Koffiegoot en Duitsland (komen later, omdat dit meer uitwerking en afstemming vraagt)

Voor fase 1 maken we een projectbesluit met een eigen planning. De maatregelen voor fase 2 Koffiegoot doorlopen een eigenstandig traject, waarbij er eerst nader onderzoek wordt uitgevoerd.

1.2.Leefbaarheid en sociaal economische gevolgen

Hoe houdt de provincie rekening met mensen die hier wonen en werken?
Het behalen van de natuurdoelen is een wettelijke verplichting. Ons uitgangspunt is: natuurdoelen behalen met zo min mogelijk nadelige gevolgen voor de omgeving en de leefbaarheid. Dit doen we door de maatregelen af te stemmen met de omgeving en individuele grondeigenaren. Wij zoeken naar concrete oplossingen voor knelpunten die kunnen ontstaan voor bijvoorbeeld agrarische bedrijven.

Daar waar als gevolg van de voorgenomen herstelwerkzaamheden in en rond de Natura 2000-gebieden effecten worden verwacht, benaderen wij vooraf actief de betreffende grondeigenaren en doen hen een voorstel voor compensatie (dit kan zijn bijvoorbeeld in de vorm van maatregelen, ruilgrond of een schadevergoeding). Wij streven ernaar om voorafgaand aan de

inrichtingswerkzaamheden afspraken gemaakt te hebben over een passende oplossing.

Wat is het perspectief voor de landbouw?
Door natuurherstelmaatregelen uit te voeren, proberen we de vergunningverlening weer op gang te brengen. Dit is nodig om intrekkingsverzoeken te kunnen afwijzen en perspectief te bieden aan ondernemers die willen blijven. Voor individuele agrarische bedrijven die te maken krijgen met effecten van de natuurherstelmaatregelen zoeken wij naar maatwerkoplossingen, zodat agrariërs in het gebied toekomstperspectief houden.

Waarom voeren jullie niet eerst alleen maatregelen binnen het Natura 2000-gebied uit?
Uit de uitgevoerde onderzoeken blijkt dat maatregelen alleen binnen het Natura 2000-gebied niet genoeg zijn om de natuurdoelen te halen. Als we alleen daar maatregelen nemen, verslechtert de natuur verder en voldoen we niet aan onze wettelijke verplichtingen. De uitkomsten van deze onderzoeken zijn besproken in de Bestuurlijke Adviesgroep (BAG). Vervolgens is op verzoek van de BAG onderzocht wat nodig is voor een duurzame instandhouding van de natuur in het gebied. Dit heeft geresulteerd in de variantenstudie die vervolgens is voorgelegd aan GS.

Komt er een Sociaal Economische Impactanalyse (SEIA)?
We realiseren ons dat meerdere ontwikkelingen rondom het Haaksbergerveen impact hebben op de leefbaarheid:

- Natuurherstelmaatregelen
- Plaatsing van windmolens
- Demografische krimp
- Stoppende landbouwbedrijven
- Woningbouwplannen

Al deze ontwikkelingen moeten onderdeel zijn van een SEIA voor de omgeving van Buurse. Er is nog geen sociaaleconomische impactanalyse opgesteld. In overleg met het koploperproject Zuidoost Haaksbergen en de gemeente Haaksbergen (indien gewenst) kunnen we een analyse laten uitvoeren. Het initiatief hiervoor ligt in eerste instantie bij het koploperproject.

Wat doen jullie met de uitkomst van een SEIA?
Op basis van de uitkomsten beoordelen we:

- Welke adviezen kunnen worden meegenomen in de verdere uitwerking van de plannen voor het Haaksbergerveen
- Welke adviezen elders binnen de provinciale organisatie kunnen worden opgepakt (bijvoorbeeld binnen het programma Leefbaar Platteland)

1.3.Schadeloket

We horen negatieve ervaringen over het schadeloket. Hoe werkt de schadeafhandeling?
Waar we verwachten dat maatregelen tot schade leiden, benaderen we grondeigenaren vooraf. We doen hen een voorstel om maatregelen te nemen om schade te voorkomen of maken afspraken over een schadevergoeding voordat

we de maatregelen uitvoeren. Zo hebben we dat ook gedaan bij Buurserzand-Horsterveen en Witte Veen. Deze werkwijze willen we ook bij het Haaksbergerveen toepassen. Meer informatie over onze werkwijze staat in de Grondstrategie Programma Ontwikkelopgave Natura 2000.

Mocht iemand na uitvoering van de maatregelen schade ondervinden die vooraf niet in beeld was, kan dit gemeld worden bij het Schadeloket Natura 2000: Schade door maatregelen Natura 2000 - Loket provincie Overijssel

Het schadeloket werkt ook als achtervang voor grondeigenaren die vooraf wel afspraken hebben gemaakt, maar later toch extra schade ervaren.

We hebben de schadeafhandeling zo laagdrempelig mogelijk gemaakt:
- Een gemotiveerde schademelding is voldoende
- Wij zorgen voor aanvullend (hydrologisch) onderzoek
- Wij dragen de kosten van het onderzoek

We zien dat schades door de extreem natte winter van 2023/2024 complex zijn. De afhandeling duurt soms langer dan gewenst. Zorgvuldigheid gaat voor snelheid, maar we blijven zoeken naar mogelijkheden om het proces te versnellen.

Wat doen jullie aan de wateroverlast rond Buurserzand?
De extreem natte winter 2023/2024 heeft op diverse plekken voor tijdelijke wateroverlast gezorgd. Het betreft circa 10 locaties waarover we in gesprek zijn met gemeente en waterschap om oplossingen te realiseren. Het gaat o.a. om het ophogen van een parkeerplaats Ronde Bultenweg, Urkerweg en het fietspad Waarveldweg ter hoogte van Galgenslatweg, en het verbeteren en uitvoeren van onderhoud aan de drainage op de begraafplaats. Het streven is om de maatregelen zo spoedig mogelijk uit te voeren.

1.4.Samenwerking Duitsland en Gelderland

Kunnen jullie wat vertellen over de gezamenlijke subsidieaanvraag met Duitsland?
Het Haaksbergerveen loopt door in Duitsland (het Ammeloer Venn). Natuurherstelmaatregelen zijn effectiever als we ook in Duitsland maatregelen nemen.
De voorbereiding hiervan gebeurt in het INTERREG-project PeatConnect. We werken samen in dit project voor 4 grensvenen. We delen data, maken samen plannen en stellen actieplannen op met natuurherstelmaatregelen.
Momenteel werken we aan een subsidieaanvraag. Als de subsidie wordt toegekend (naar verwachting na de zomer 2026), delen we de aanpak en afspraken breder.

Hoe zijn de contacten met Duitsland?
We werken goed samen met de Duitse partners, maar het is niet ons grondgebied. Wel geldt dat er net als in Nederland, ook in Duitsland maatregelen genomen worden voor het Haaksbergerveen. We zijn nu samen aan het kijken wat er nodig is. We moeten de maatregelen zoveel mogelijk op elkaar afstemmen.

Werken we samen met Gelderland?
Ja, als dat nodig is voor het behalen van de doelen. Ook hier zijn de contacten goed.

2. Inhoudelijke vragen

2.1. Huidige toestand van de natuur

Waarop baseren jullie dat het niet goed gaat met de natuur?
De toestand van de natuur beoordelen we met gegevens uit het veld. Het gaat om de vegetatiekartering (2022) en aanvullend veldonderzoek (2025). We vergelijken deze gegevens met de gegevens die zijn gebruikt voor het maken van de habitattypenkaart.

De gegevens laten zien dat de oppervlakte levend hoogveen kleiner is geworden. De oppervlakte levend hoogveen was al klein. Vooral aan de rand van het veengebied is levend hoogveen verdwenen. Ook zien we dat aan de randen van het veengebied soorten die kenmerkend zijn voor natte omstandigheden verdwijnen, bijvoorbeeld wollegras.

Deze ontwikkeling heeft te maken met de sterkere wisseling in de waterstand aan de rand van het veengebied. De wisseling in waterstanden zien we in de gegevens van de peilbuizen waar ieder uur de waterstand gemeten wordt. In het centrale deel van het veengebied zijn kleine plekken waar het levend hoogveen zich wel handhaaft.

Welke maatregelen zijn er al genomen?
Er zijn maatregelen genomen in het interne beheer. Het verwijderen van bosopslag, plaatselijk maaien en begrazen helpt om verruiging (pijpestro) en verbossing tegen te gaan. De verdamping wordt zo ook minder en dat is gunstig voor de ontwikkeling van hoogveen. In 2025 zijn kades versterkt aan de noordrand van het veen. Dat helpt ook om water vast te houden.

Zijn er geen verkeerde maatregelen genomen?
Nee, we zien aan de metingen van grondwaterstanden dat vooral aan de rand van het veengebied water wegloopt via de zandondergrond. De al genomen maatregelen helpen om verdamping en oppervlakkig afstromen van water te verminderen. Deze maatregelen hebben weinig invloed op het weglopen van water via het grondwater in de ondiepe zandondergrond. Dat is en was bekend. Daarom is aanvullend onderzoek gedaan naar verschillende mogelijk varianten om het weglopen van water te verminderen door rond het veengebied water vast te houden.

2.2. Doelen en maatregelen

Kunnen de doelen niet worden bijgesteld?
De natuurdoelen zijn vastgelegd in het aanwijzingsbesluit van het ministerie van LNV uit 2013. Het schrappen van een Natura 2000-gebied of het bijstellen van de doelen is niet aan de provincie. We nemen onze wettelijke opdracht serieus en hebben geen reden om het Rijk hierop aan te spreken.

De belangen van mensen in en rond het natuurgebied wegen we uiteraard mee bij het vormgeven van de maatregelen. We brengen risico's en mogelijke oplossingen in beeld voordat maatregelen worden genomen. We zorgen voor een nulmeting en monitoring van effecten.

Welke doelen gelden er precies?
De doelstellingen voor het Natura 2000-gebied Buurserzand en Haaksbergerveen staan hier: Buurserzand & Haaksbergerveen: Doelstelling | natura 2000

De doelstellingen bestaan uit:
- Kernopgave
- Wateropgave
- Habitattypen
- Soorten (leefgebieden)

In het beheerplan (2017) zijn deze doelstellingen uitgewerkt en staan de bijbehorende maatregelen beschreven. Per habitattype is beschreven wat de instandhoudingsdoelstellingen zijn waaraan voldaan moet worden. Aan de hand van die vereisten kan afgemeten worden of de doelen gehaald kunnen worden. Het is voor doelbereik genoeg als de milieuomstandigheden op orde zijn. Of dat zo is blijkt voor hoogveen met name uit grondwatermetingen. De ontwikkeling van het vegetatietype vraagt tijd, zeker in geval van hoogveen.

Zijn de doelen haalbaar met klimaatverandering?
Er is geen reden om de doelen nu bij te stellen vanwege klimaatverandering. Wel vragen langere droge perioden en extreme neerslag extra aandacht. Bij de uitwerking van de maatregelen rekenen we ook met extreme klimaatscenario's. Dit doen we om schade in de omgeving door calamiteiten te voorkomen en om het effect hiervan op de natuur te bepalen.

Staatsbosbeheer gaf tijdens een excursie aan tevreden te zijn. Hoe staat het met de ontwikkeling van het hoogveen?
Tijdens excursies in het veld is aangegeven dat Staatsbosbeheer, ondanks de droogte van de afgelopen jaren en het natte na- en voorjaar van 2023/2024, niet ontevreden is over de huidige ontwikkelingen. Er zijn lokaal plekken waar het veen zich goed weet te handhaven en zelf te ontwikkelen, maar het veengebied als geheel ontwikkelt zich niet goed voor duurzame instandhouding.

Het Haaksbergerveen is één van de meest complete hoogveensystemen van Nederland en heeft duidelijke potentie om zich te ontwikkelen tot een goed functionerend systeem. Dit betreft een inschatting van de mogelijkheden, geen constatering dat die situatie al bereikt is.

Wat is de nulmeting?
Met een nulmeting willen we weten hoe de situatie in het gebied is voordat we starten met het nemen van maatregelen. Peilbuizen zijn een belangrijke manier om dat vast te stellen. Hiermee kunnen we vervolgens monitoren wat het effect is van maatregelen. We meten dit ook bij bebouwing.

Waarom ben je 13 jaar geleden niet direct begonnen met maatregelen binnen het gebied?
Gebiedsprocessen hebben een lange doorlooptijd omdat we zorgvuldig te werk moeten gaan. Het proces heeft er als volgt uitgezien:

- Wij zijn in 2015 gestart met een gebiedsproces voor Buurserzand, Haaksbergerveen en Witte Veen.
- Voor het Haaksbergerveen was er toen nog onvoldoende kennis beschikbaar om direct tot een uitwerking van de maatregelen te komen. Daarom is eerst aanvullend onderzoek (een systeemanalyse) uitgevoerd, een ecologisch toetsingskader opgesteld en is er een grondwatermodel gebouwd.
- In 2021 is op basis van hydrologische berekeningen een ecologische toetsing uitgevoerd. Hieruit bleek dat de maatregelen uit het beheerplan onvoldoende zijn om de natuurdoelen uit het beheerplan te halen.
- Vervolgens is na de ecologische toetsing op verzoek van de BAG onderzocht wat nodig is voor een duurzame instandhouding van de natuur in het gebied (conform de eisen uit het beheerplan). Dit is geland in de variantenstudie.
- Op verzoek van de BAG heeft GS eind 2025 richtinggevende kaders voor het vervolgproces vastgesteld. Door GS is besloten dat de tussenvariant als uitgangspunt wordt gebruikt om zo de verdere uitwerking te kunnen vormgeven.
- Staatsbosbeheer heeft vanaf 2021 tot heden binnen de Natura 2000-grenzen van het Haaksbergerveen maatregelen uit het beheerplan uitgevoerd.

Wat is de tussenvariant?
De tussenvariant is één van de varianten uit de variantenstudie. Deze variant heeft:

- Meer maatregelen dan in het beheerplan staat (ook buiten de Natura 2000-begrenzing)
- Minder maatregelen dan de variant met volledig doelbereik
- Met name aan de noordoostzijde tussen het Haaksbergerveen en de Zoddebeek extra maatregelen
- Aan de overige zijden vooral verondiepen van enkele grote watergangen buiten het uitwerkingsgebied[1]

De Koffiegoot en Duitsland vragen nog nader onderzoek en doorlopen een parallel traject. Zie kaartje in bijlage 1.

De rapportage van het variantenonderzoek komt binnenkort beschikbaar, inclusief een goed leesbare samenvatting.

Welke varianten zijn onderzocht?
Stap 1: Eerst keken we naar de effecten van maatregelen uit het beheerplan. Dit bleek onvoldoende effect te hebben op de natuur (met name aan de randen).

[1] Het uitwerkingsgebied is het gebied waar in maatregelen of effecten van maatregelen worden voorzien en waarin compensatie plaats kan vinden op basis van volledige schadeloosstelling. In het projectbesluit wordt de uiteindelijke functie/bestemming bepaald.

Stap 2: Op verzoek van de Bestuurlijke Adviesgroep (BAG) keken we naar een variant met volledig doelbereik. Deze variant had grote impact op de omgeving (maatregelen en vernatting buiten het huidige uitwerkingsgebied).
Stap 3: Daarom zochten we een tussenvariant met een betere balans tussen effect op natuur en effect op omgeving. We werken van grof naar fijn. In deze fase is nog niet in detail gekeken naar effecten op woningen en percelen. Ook moeten maatregelen nog nader worden uitgewerkt. Dat komt in de vervolgfase, waarbij de tussenvariant het vertrekpunt is.

Is er ruilgrond beschikbaar?
De beschikbaarheid van ruilgronden, om daarmee grondeigenaren te kunnen compenseren, is wenselijk. Veel ondernemers wensen vervangende grond in plaats van enkel een schadevergoeding in geld. Daarom proberen we voldoende vervangende gronden aan te bieden.

We realiseren ons dat de gronddruk op dit moment groot is. Er is op dit moment weinig ruilgrond beschikbaar. Wij kunnen ruilgrond in het gebied kopen als zich kansen voordoen. We kijken naar de plannen van de ondernemers en kijken wat de mogelijkheden zijn.

Wat zullen de gevolgen zijn voor de infrastructuur (wegen en kabels) in dit gebied met plaatselijk veen als ondergrond?
In de uitwerking van de tussenvariant naar een voorkeursvariant berekenen we de eventuele invloed op de infrastructuur in het gebied. We weten nu nog niet wat de gevolgen zijn voor de infrastructuur. Uiteraard moet de infrastructuur voldoende aan bepaalde normen. Daar houden we rekening mee.

Kunnen we een second opinion krijgen op de beheerplanvariant?
De modellen en onderzoeken zijn uitgevoerd door erkende onafhankelijke bureaus en getoetst door experts van alle betrokken partijen in de werkgroep en projectgroep. De Bestuurlijke Adviesgroep wordt gevraagd in te stemmen met de onderzoeken. Daarmee is voldoende controle op de kwaliteit van de onderzoeken.
De onderzoeken zijn beschikbaar gesteld via het Geoportaal.

Daarnaast werken we aan een gedeelde kennisbasis waarbij we samen met de omgeving kijken naar de beschikbare informatie en deze aanvullen met gebiedskennis. Mocht hieruit blijken dat er verschil van inzicht is, dan gaan we hier over in gesprek.

2.3.Ecologie

Bent u bekend met het feit dat waar akkerbouw in plaats van grasland komt dit een verslechtering is voor de natuur, een grotere impact heeft op het Natura 2000-gebied?

Het is bij ons bekend dat er met name rondom Natura 2000-gebieden omvorming van grasland naar akkerbouw plaatsvindt door de uitkoopregeling van het Rijk. Of dit daadwerkelijk een verslechtering betekent is afhankelijk van meerdere factoren waardoor hier geen eenduidige conclusie aan te geven is.

Hoe werkt hoogveen?
Veen ontwikkelt zich op plekken waar altijd natte omstandigheden zijn. Het veenpakket houdt het neerslagwater vast en werkt als een 'spons'. Veenmossen zijn zo gebouwd dat ze extreem veel water kunnen vasthouden. Door dat mechanisme groeit hoogveen uit boven de grondwaterspiegel van de omgeving en houdt het zichzelf in stand. Zo is ook het Haaksbergerveen ontstaan. Het mechanisme van levend hoogveen kunnen we herstellen door neerslagwater vast te houden. In perioden met extreem veel neerslag blijft er de mogelijkheid om overtollig water gecontroleerd af te voeren.

Hoe werken de compartimenten?
In bijlage 2 is een overzichtstekening opgenomen. Er zijn ruim 40 compartimenten in het Haaksbergerveen. Het oppervlaktewater stroomt van de kern van het gebied naar de randen en o.a. bij compartiment 20, 41 en 109 het gebied uit.

Waar bevindt zich nu hoogveen in het gebied?
Er is een aantal plekken in het Haaksbergerveen waar het habitattype levend (actief) hoogveen aanwezig is. De rest van het Haaksbergerveen is grotendeels aangewezen als habitattype 'herstellend hoogveen'. In het hart van het gebied kan zich in de loop van de tijd een grotere oppervlakte actief hoogveen ontwikkelen. Naar de randen toe gaat het om andere vegetatietypen, zoals hoogveenbos en natte heide.

Is er gekeken naar vergelijkbare hoogveengebieden?
Ja, daar is veel kennis van. Maar ieder gebied is ook uniek. Meer informatie is te vinden in het boek 'Hoogvenen in Nederland' van Andre Janssen en Ab Grootjans en op de website kennisnetwerk OBN: Hoogveenherstel

Waarom wordt er veen-vreemd materiaal gebruikt voor kades?
Het gebruikte materiaal (leemhoudend zand) werkt goed om water vast te houden. De kades zullen begroeid raken. Het is geen doel om hier nieuwe soorten voor het gebied mee te krijgen.

Kun je wat vertellen over de verbindingszones?
Voor veel soorten van heide en hoogveen zijn de leefgebieden klein en van elkaar gescheiden. De adder komt nu bijvoorbeeld alleen in het Haaksbergerveen voor en is verdwenen uit Buurserzand en Witte Veen. Voor veel soorten ontstaan (te) kleine populaties, waardoor ze kwetsbaar zijn en er risico is op inteelt en plaatselijk uitsterven. Door gebieden te verbinden kunnen deelpopulaties als een netwerk functioneren. Het risico op uitsterven wordt zo kleiner.

In de Natuurdoel Analyse is geconstateerd dat deze verbindingszones nodig zijn. Deze zijn op dit moment nog niet concreet uitgewerkt.

Is de ecoloog onafhankelijk?
In dit proces maken wij gebruik van onafhankelijke deskundigen, waarbij alle gebiedspartners zijn betrokken via de werkgroep van specialisten, projectgroep en bestuurlijke adviesgroep. Er is niet één ecoloog die het alleen voor het zeggen heeft, er zijn meerdere ecologen betrokken.

2.4.Hydrologie

In een bijeenkomst bleek dat op dit moment al meerdere bewoners rondom het Haaksbergerveen wateroverlast hebben bij hun woning?
Dat is erg vervelend. Het is belangrijk om te achterhalen wat de oorzaak daarvan is. Dat kan een jaareffect zijn, bijvoorbeeld in een natte winter. Maar het kan ook structureel zijn als er wijzigingen in het watersysteem zijn gedaan. Het analyseren van peilbuisgegevens kan meer zicht geven op de veranderingen in de lokale grondwaterstanden. Wij gaan deze gegevens analyseren.

Hoe werkt het watersysteem in de omgeving?
Het Haaksbergerveen ligt op de waterscheiding van hoofdsystemen en watert deels af naar het oosten, deels naar het noorden en deels naar het westen.

Waterlopen

- Buurserbeek: Begint in Duitsland, stroomt westelijk en watert af in de Schipbeek
- Zoddebeek: Komt uit in de Buurserbeek. Het oostelijke deel van het Haaksbergerveen watert hierop af
- Koffiegoot: Het zuidwestelijke deel van het Haaksbergerveen watert hierop af. Deze stroomt zuidwestelijk en komt uit op de Berkel.

In het omliggende landbouwgebied wordt het watersysteem gereguleerd (ontwatert) door middel van sloten en perceelsdrainage die uiteindelijk afwateren in de beken. De sloten die globaal noordelijk van het Haaksbergerveen liggen, komen uit in de Buurserbeek.

Heeft een hogere waterstand rond het Haaksbergerveen invloed op de waterstand in het veen?
Dat klopt, als de waterstand rondom het veen wordt verhoogd dan heeft dit invloed op de waterstand in het veen.

Het Haaksbergerveen kampt nog steeds met verdroging. In veel delen zakken de grondwater- en oppervlaktewaterstanden ’s zomers te ver weg, waardoor de opbouw van actief hoogveen niet goed kan plaatsvinden. De belangrijkste oorzaken zijn wegzijging van water uit het veen naar de ondergrond en te veel zijdelingse afvoer van water richting de omgeving.

Door drainage en sloten in de directe omgeving van het veengebied ontstaat een groot hoogteverschil met het natuurgebied. Hierdoor stroomt water uit de randen van het veen sneller naar de landbouwsloten weg.
Deze ontwatering zorgt er bovendien voor dat de grondwaterdruk in de zandondergrond rondom en onder het veen is gedaald. Hierdoor is het verschil met de waterstand in het veen groter geworden, wat leidt tot extra waterverlies (wegzijging) vanuit het veen.

In het centrale deel blijven de waterstanden nog redelijk stabiel, maar de randzones verliezen door deze omstandigheden structureel te veel water. Als water rondom het veen stijgt (wordt verhoogd), wordt wegzijging naar buiten minder, en blijft het veen natter.

Waarom verdroogt de rand meer dan de kern, terwijl de kern juist hoger ligt?
Door de hoge ligging van het Haaksbergerveen is de neerslag de enige bron van water. Door de compartimentering wordt water op verschillende hoogtes vastgehouden. Doordat er veel water wordt onttrokken rond het gebied heeft dit direct effect op de randen van het gebied. Dit werkt uiteindelijk door naar de kern van het gebied. Als we maatregelen uitvoeren om die onttrekkingen aan de randen te verminderen werkt dat door in het hele watersysteem.

Wat zijn de plannen voor de Koffiegoot? Welke werkzaamheden wil men uitvoeren bij/aan de Koffiegoot?
Het gebied van de Koffiegoot wordt eerst nader in kaart gebracht via een Landschapsecologische systeemanalyse (LESA) waarbij bodem, water en vegetatie nader worden onderzocht. Met behulp van deze extra gegevens kunnen de maatregelen en effecten beter worden uitgewerkt.

Waarom is er gekozen voor een verlaagde waterstand in de groene plas?
Staatsbosbeheer heeft de waterstand in de groene plas niet verlaagd. In de droge zomers, vindt er verdamping plaatst (effect van de zon en begroeiing) en wegzijging. Beide oorzaken zorgen voor waterstand verlaging.

Is het grondwatermodel betrouwbaar en actueel?
Ja, het grondwatermodel is betrouwbaar en actueel. Het grondwatermodel is door de experts (hydrologen) van alle gebiedspartijen in de werkgroep bestempeld als een bruikbaar model. Het model is recent opgeleverd en relevante en recente beschikbare data zijn in dit model verwerkt.

Waarom is er geen oppervlaktewatermodel gemaakt?
De afgelopen jaren hebben we een grondwatermodel gemaakt voor het Haaksbergerveen. Dit is een logische eerste stap om effecten van maatregelen in beeld te kunnen brengen. Nu gaan we de volgende stap zetten: het ontwikkelen van een oppervlaktewatermodel.
In het veengebied wordt grondwater dat boven de grond uitkomt gezien als oppervlaktewater. Dit is meegenomen in het grondwatermodel. Het grondwatermodel laat op een realistische manier zien wat er gebeurt met het water in de bodem als er maatregelen worden genomen. Zo heeft het model geholpen bij het kiezen en plannen van maatregelen die nodig zijn om de natuurdoelen voor het Haaksbergerveen te halen.
Buiten het veengebied werkt het oppervlaktewater anders. Daar moet met een apart oppervlaktewatermodel worden berekend of sloten in de omgeving het water in de toekomst kunnen opvangen en afvoeren. Wij vinden de omgeving, zoals landbouw, woningen en wegen, ook heel erg belangrijk. Juist daarom wordt nu gewerkt aan de volgende stap: het toevoegen van de actuele watersituatie en het verder uitwerken van het oppervlaktewater in het oppervlaktewatermodel.

Is er ook gekeken naar de mogelijkheid voor damwanden, schermen, stuwen en kleppen, semipermeabel leemdijk of een wal van speciaal zand om het veen als oplossing?
Er is onderzoek gedaan naar damwanden en schermen. Uit het onderzoek is gebleken dat deze niet wenselijk zijn voor de natuur. De hydrologische stroming wordt hierdoor verstoord. De habitattypen hebben een constante stroming van het (grond)water nodig, niet alleen voor waterkwantiteit maar ook voor

waterkwaliteit. Klik hier voor de samenvatting van de ecologische beoordeling knop kwelscherm.

Naar de mogelijkheid tot stuwen en kleppen wordt in het inrichtingsplan verder gekeken.

Hoe zit het met het folie in Duitsland die het water tegenhouden?
Op de landsgrens is in 1976 een foliewand tot in de Tertiaire kleilaag aangebracht en halverwege de jaren ’80 verhoogd. Hierdoor is het aan de Duitse zijde van het Haaksbergerveen laaggelegen beekdal hydrologisch grotendeels van het Haaksbergerveen afgeschermd middels dit kwelscherm.

Loopt het water nu niet weg omdat we de gegevens van Duitsland niet hebben?
De bij de modelleurs bekende en beschikbare gegevens van het gebied in Duitsland zijn meegenomen in het model. Dit zijn o.a. sloten, maaiveldniveaus en boorprofielen van de bodem.
De beschikbare gegevens van Duitsland zijn op een grovere schaal dan die in Nederland, wat betekent dat de modelresultaten daar op een algemenere manier moeten worden geïnterpreteerd (Modelrapport Artesia, 10-03-2025). In de LESA voor de Koffiegoot en het aangrenzende Duitse deel gaan we nader onderzoeken hoe het watersysteem functioneert en in beeld brengen welke maatregelen nodig zijn.

Hoe ver is men met het in kaart brengen van de gevolgen van de vernatting?
Er is nu een variantenstudie gedaan. Daarin zijn effecten van maatregelen bepaald. Door GS is besloten dat de tussenvariant als uitgangspunt wordt gebruikt om zo de verdere uitwerking te kunnen vormgeven. De (lokale) effecten van de vernatting op perceelsniveau worden de komende twee jaar uitgewerkt.

Wat zijn de gevolgen voor woningen en bedrijven?
Na verdere detaillering van de maatregelen is er een beter beeld van wat de gevolgen van de vernatting zijn. Als dit inzichtelijk is, wordt per perceel bekeken hoe het beste kan worden voorkomen dat problemen ontstaan.

Als er veel water is, dan komt het in de weilanden terecht.
Het is heel begrijpelijk als er zorgen zijn over wat er gebeurt als er meer water in het natuurgebied wordt vastgehouden. Het doel van de maatregelen is echter natuurherstel en niet het veroorzaken van wateroverlast in de omgeving. Indien er toch wateroverlast wordt verwacht in de omgeving ten gevolge van de te nemen maatregelen zal er naar een passende oplossing worden gezocht. Het kan zijn dat er een functieverandering nodig is of dat mitigerende maatregelen uitgewerkt kunnen worden.

In hoeverre kunnen sloten verondiept worden en zie je een oplossing voor de mensen en hun land. Bij natte gronden heb je geen grasland meer, hoe kunnen ze hun dieren voeden?
Er moet eerst nader worden uitgewerkt welke maatregelen nodig zijn en wat de effecten daarvan op de omgeving zijn. Daarna kunnen wij kijken of het mogelijk is om de effecten op de omgeving te verminderen (mitigerende maatregelen) en of er alternatieve maatregelen mogelijk zijn zoals bijvoorbeeld een stuw in plaats

van dempen of verondiepen van een watergang. Uiteindelijk zullen wij tot afspraken met grondeigenaren moeten komen, waarbij er toekomstperspectief zal moeten zijn voor de betrokkenen.

Hoe wordt expliciet vastgelegd dat bestaande woningen en legaal recreatief gebruik geen structurele negatieve gevolgen ondervinden?
Aan de hand van een bebouwingsonderzoek wordt een nulopname gemaakt voorafgaand aan de uitvoering van de natuurherstelmaatregelen. Met behulp van de modelberekeningen worden de te verwachte omgevingseffecten ten gevolge van de maatregelen bepaald (en de eventuele nodige mitigerende maatregelen). Aan de hand van monitoring door middel van grondwaterpeilbuizen kan het daadwerkelijke effect van de natuurherstelmaatregelen bepaald worden. Indien er sprake is van (onvoorziene) negatieve gevolgen zal de provincie dit oplossen.

Kunt u zich hard maken dat er geen water onder de woningen komt?
Er moet hier onderscheid worden gemaakt tussen eigen verantwoordelijkheid en verantwoordelijk van de provincie ten gevolge van de natuurherstelmaatregelen. Ten aanzien van de natuurherstelmaatregelen is de provincie dit wettelijk toe verplicht, de herstelmaatregelen mogen niet zorgen voor een verslechtering van de huidige situatie.

- En wat als dat uiteindelijk toch gebeurt?
  Als na het treffen van mitigerende maatregelen, om te zorgen dat er geen wateroverlast ontstaat er toch wateroverlast ontstaat ten gevolge van de genomen maatregelen kunt u naar het schadeloket. Dan wordt uw schademelding onderzocht en beoordeeld. Mocht het geval zijn dat u schade heeft opgelopen ten gevolge van de natuurherstelmaatregelen wordt u gecompenseerd (of een andere oplossing getroffen). Klik hier voor meer informatie over het schadeloket.
- En wat als er nu al water onder het huis zit? De laatste jaren is het al natter geworden.
  Dat zal uit een bouwkundige 0-meting moeten blijken. We hebben ook peilbuizen in het gebied staan en kunnen zien of het natter is geworden in de laatste jaren.
  Bestaande wateroverlast dienen eigenaren zelf op te lossen. De provincie is verantwoordelijk voor eventuele wateroverlast in de omgeving ten gevolge van de natuurherstelmaatregelen.

  Het is ook goed om te weten dat de afgelopen jaren zich kenmerkten door weersextremen: 2022 was een extreem droog jaar, terwijl 2023 en 2024 juist zeer natte jaren waren. In de winter van 2023/2024 kreeg de provincie dan ook veel klachten over wateroverlast rondom Buurserzand. Dat is begrijpelijk want eind 2023 was (landelijk) al een derde meer neerslag gevallen dan normaal (natste jaar ooit gemeten).

Wordt er ook gekeken naar de waterdruk bij woningen/bedrijven? Nemen jullie ook wat onderwaardse waterdruk met de kelders gaat doen?
Ja, dit nemen we mee. We laten per bebouwing, waar we effecten van de maatregel verwachten, een bebouwingsonderzoek uitvoeren, dit doen we ook voor opstallen met een kelder en mestkelder.

Het opdrijfrisico van kelders en mestkelders (en andere objecten/ruimtes) met een opdrijfrisico zal worden onderzocht in een bebouwingsonderzoek.

Wat als je geen drainage om het huis heen wilt?
Dan kunnen we met elkaar in gesprek over eventuele andere mogelijke mitigerende maatregelen. De praktijk leert ons echter wel dat drainage om het huis een effectieve maatregel is om het knelpunt tegen te gaan.

Mitigerende maatregelen op het terrein van particuliere eigenaren zijn maatwerk en worden uiteraard altijd in overleg met u aangeboden en geplaatst. U kunt uiteraard afzien van mitigerende maatregelen die worden aangeboden.

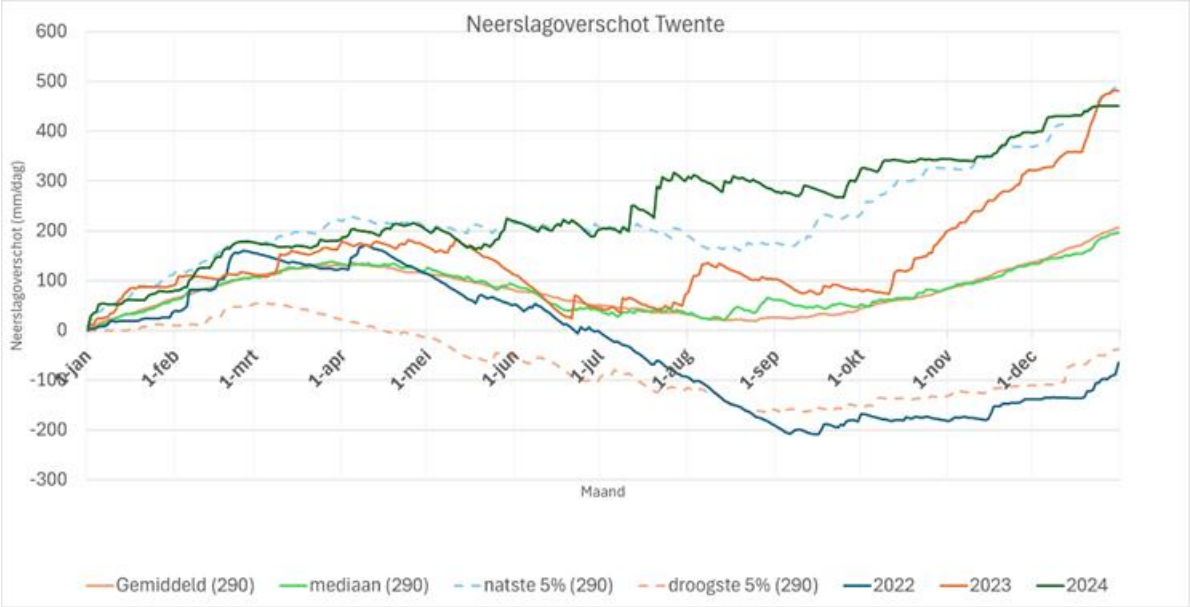
Wat houdt een peilbuis in en waar kan ik de peilbuizen zien?
Om te meten hoe hoog de grondwaterstand is en hoe dit in de toekomst verandert, zijn er peilbuizen geplaatst. Deze staan in de natuur, maar ook in het gebied daaromheen. De meetgegevens kun je bekijken via het BROloket (basisregistratie Ondergrond). Meer informatie over het uitlezen van peilbuisgegevens vindt u hier.

Hoe moet je kijken naar natte plekken in het gebied? Wordt hier ook gekeken wat is er in het gebied, naar het watersysteem en krijgen we dat in beeld op perceelniveau?
Natte plekken in het gebied worden meegenomen in het hydrologische model, hier nemen we gemeten waterstanden in mee. Er wordt dus zeker ook gekeken naar wat er precies in het gebied gebeurt.
Als de tussenvariant in detail is uitgewerkt tot een voorkeursvariant krijgen we meer inzicht op perceelniveau. Hierbij helpt extra lokale informatie van de eigenaar of gebruiker van de grond. Als we dit inzichtelijker hebben zullen we ook gaan kijken hoe we het beste mitigerende maatregelen kunnen treffen.

Hoe kan het zo misgaan bij Buurserzand en bij de begraafplaats?
De afgelopen jaren kenmerkten zich door weersextremen: 2022 was een extreem droog jaar, terwijl 2023 en 2024 juist zeer natte jaren waren. In de winter van 2023/2024 kregen wij dan ook veel klachten over wateroverlast. Dat is begrijpelijk want eind 2023 was (landelijk) al een derde meer neerslag gevallen dan normaal (natste jaar ooit gemeten).

Hierdoor ontstond op diverse locaties overlast. Deels waren dit locaties die al zeer nat zouden worden, deels waren dit onverwachte locaties. De overlast is voornamelijk veroorzaakt door de langdurige regenval. Soms was er sprake van achterstallig beheer & onderhoud waardoor water niet snel genoeg afgevoerd kon worden. Wij nemen in overleg met gemeente en waterschap maatregelen op een aantal locaties om toekomstige wateroverlast te voorkomen.

Bij de uitwerking van maatregelen en effecten voor het Haaksbergerveen wordt ook klimaatverandering meegenomen, denk hierbij aan extreme droogte en langdurige regen.

De Zoddebeek is in het verleden 60 cm verondiept door het waterschap. Toen is alles onderwater gelopen. Nu willen jullie weer verondiepen, de praktijk heeft uitgewezen dat het niet kan. Waarom gaan we dat nog een keer doen?
De Zoddebeek heeft een diep profiel en trekt daarmee water vanuit de omgeving, waaronder het Natura 2000- gebied, wat vervolgens wordt afgevoerd. Om de drainerende werking te verminderen wordt er gekeken naar de mogelijkheden voor het verhogen van het waterpeil of het verondiepen van de Zoddebeek. We zijn op de hoogte dat de in het verleden de door het waterschap uitgevoerde verondieping deels weer ongedaan gemaakt is. De extra aangelegde cascade stuwen en enkele meanders zijn gebleven. Wij zullen hier daarom ook heel zorgvuldig samen met het waterschap en de grondeigenaren in de omgeving naar moeten kijken.

2.5.Beheer

Kunt u aangeven welke maatregelen uit het beheerplan wel zijn uitgevoerd en wanneer? Kunt u aangeven welke maatregelen niet zijn uitgevoerd en wanneer dit wel zal plaatsvinden?

Staatsbosbeheer heeft in 2019 de opdracht van de provincie Overijssel gekregen om de interne maatregelen beschreven in het Natura 2000 beheerplan uit te voeren. Vanaf 2021 is Staatsbosbeheer gestart met het verwijderen van bos/houtige opslag uit het veengebied om verdamping binnen het groeiseizoen zo veel mogelijk te beperken. Dit werk heeft gefaseerd plaatsgevonden. Om kwetsbare vegetaties te ontzien is de opslag hoofdzakelijk afgezet waarna deze met behulp van een lier uit het terrein is verwijderd. Hier is in 2022 een vervolg aan gegeven. Deze grootschaliger werkzaamheden zijn begin 2023 afgerond. Het gebied waarin de werkzaamheden zijn uitgevoerd betreft in totaal ongeveer 260 hectare.

Vanaf 2023 is ook gestart met het overgangsbeheer, waarbij de eerder afgezette percelen zijn nagelopen om nieuw uitgelopen jonge berkenopslag weer te verwijderen. Om de houtige opslag te beperken wordt jaarlijks vegetatie beheer uitgevoerd. Omdat dit werk plaatsvindt in kwetsbare vegetaties worden de werkzaamheden hoofdzakelijk handmatig uitgevoerd.
Schapenbegrazing is gericht op het terugdringen van de vergrassing in het terrein. Dit geldt zowel voor de terreindelen waarin hoogveenvegetaties aanwezig zijn als natte heidevegetaties. De schaapskudde heeft in het gebied 140 graasdagen per jaar om aan deze doelen te werken.

In diverse delen aan de randen van het gebied is aanvullend gemaaid en gechopperd om de ontwikkeling van de vochtige heidevegetatie te bevorderen.

In 2025 zijn de kades aan de noordoostzijde van het Haaksbergerveen versterkt. Het werk ligt nu stil vanwege het broedseizoen. In augustus 2026 wordt het afgerond.

De voorgenomen beheermaatregelen uit het beheerplan zijn hiermee grotendeels uitgevoerd. Nog niet uitgevoerd is de realisatie van de hydrologische bufferzone. Deze bufferzone is, naast de al uitgevoerde maatregelen, noodzakelijk voor het halen van de doelstellingen.

Waarom investeren jullie niet eerst in interne maatregelen?
Er wordt gewerkt aan interne maatregelen. Het groot onderhoud aan (een aantal) kades is in 2025 gestart. De kades zijn verzwaard en verhoogd om in periodes van extreme neerslag stabiel te blijven en niet door te breken met alle gevolgen van dien. Aan de peilen in de compartimenten zijn geen aanpassingen gedaan.
Kades alleen zijn niet genoeg om weglekken van water voldoende te beperken. Water lekt namelijk ook weg via de zandondergrond naar aangrenzende gebieden met een lager waterpeil. Dat is met kades en beheermaatregelen in het veen zelf niet tegen te gaan. Wat er nodig is om de Natura 2000 doelen te behalen, is de combinatie van:

- versterken van het grondwatersysteem (hogere grondwaterstanden)
- vasthouden van oppervlaktewater (kades)
- aanvullende beheermaatregelen om bosopslag en vergrassing (verdamping) tegen te gaan.

Waarom voeren jullie niet eerst de maatregelen uit het beheerplan uit?
De maatregelen uit het beheerplan die binnen het natuurgebied liggen zijn grotendeels uitgevoerd (zie bovenstaand antwoord).

Maatregelen om de grondwaterstand in het watervoerend zandpakket onder het veen op een peil te brengen, zodat het veen minder verdroogt, zijn nog niet uitgevoerd. Bij de voorbereiding bleek uit onderzoek en hydrologische modelstudies dat de maatregelen die binnen het Natura 2000-gebied mogelijk waren niet toereikend zouden zijn om de benodigde waterstand aan de randen van het hoogveen te bereiken. De BAG was van mening dat het nemen van maatregelen die op voorhand ruim onvoldoende zijn geen wenselijke route vormde. Daarom is aanvullend onderzoek gedaan (variantenstudie) en op basis daarvan besluitvorming over aanpassing van de kaders gevraagd aan

Gedeputeerde Staten. Het besluit van Gedeputeerde Staten voor de 'tussenvariant' is daarvan de uitkomst.

Hoe kan er in 2021 gemeten worden dat de beheermaatregelen onvoldoende zijn om de natuurdoelen te halen wanneer deze nog niet zijn uitgevoerd? Hoe heeft dit onderzoek plaatsgevonden en is dit beschikbaar voor ons?
Uit het grondwatermodel en de ecologische toetsing blijkt dat de maatregelen die mogelijk zijn binnen de begrenzing niet voldoende resultaat opleveren in de zin van voldoende stabiele waterstanden in de randen van het veen. Het beheerplan, de uitgevoerde onderzoeken e.d. worden beschikbaar gesteld via het Geoportaal.

Willen jullie eerst in 2026 een inzichtelijk en navolgbaar onderzoek uitvoeren naar de huidige werkelijke stand van de natuur en de te bereiken doelen?
Met de nu al beschikbare informatie (metingen waterstanden, vegetatieonderzoek) maken we de werkelijke toestand van de natuur inzichtelijk. We vinden het belangrijk om een gedeeld beeld van de beschikbare informatie te hebben en we willen de komende periode, samen met onze partners, de informatie delen en bespreken met de omwonenden en aanvullen met gebiedskennis.

Hoe en wat is er gerapporteerd over N2000 Haaksbergerveen aan Brussel?
Nederland is verplicht eens in de 6 jaar te rapporteren aan de EU; de zogeheten artikel 17-rapportage. LVVN is hier verantwoordelijk voor. In 2019 en 2025 is dit gedaan. Meer informatie hierover is te vinden op de Natura 2000 website. In 2025 heeft LVVN alleen databestanden opgeleverd aan de EU zonder begeleidend schrijven, dat maakt deze data lastig te duiden.

Als hoogveen een halve millimeter per jaar kan aangroeien hoe kunt u dan binnen zo'n korte tijd stellen dat de doelen niet gehaald worden?
We kunnen stellen dat de doelen niet gehaald kunnen worden omdat we zien dat de milieuomstandigheden (vooral het waterpeil en –kwaliteit) niet voldoende zijn voor hoogveenvegetaties. Er is een permanent hoog waterpeil nodig, in combinatie met voedselarme omstandigheden. Het waterpeil aan de randen van het gebied zakt in de zomer te ver weg. Dat is in de huidige situatie het geval, zo blijkt uit metingen in peilbuizen. Dat blijft het geval als de inrichting beperkt blijft tot de Natura 2000-begrenzing, zo blijkt uit de uitgevoerde onderzoeken.

Er zijn in het Haaksbergerveen gelukkig nog plekken met levend hoogveen en die plekken heeft de boswachter bij een excursie laten zien. Veel typische hoogveen soorten zijn in het Haaksbergerveen aanwezig. De bedekking met minder kritische soorten veenmos neemt toe. De oppervlakte aan levend hoogveen is echter te klein om het voortbestaan van typische hoogveensoorten zeker te stellen. Bovendien neemt de oppervlakte die kwalificeert als habitattype 'levend hoogveen' af, zo blijkt uit vegetatieonderzoek. De afname is met name aan de noordrand van het veen en kan in verband worden gebracht met een lage waterstand in het aangrenzend gebied, in combinatie met lange droge periodes in een aantal opeenvolgende zomers.

2.6.Monitoring

PDCA-cyclus: probleem onderzoeken, kijken welke maatregelen je moet nemen voor het gewenste effect en dan pas uitvoeren. Waarom kijkt de provincie niet waarom de maatregelen niet het gewenste effect hebben gehad. SBB is nu nog bezig intern maatregelen uit te voeren. Hoe weet je nu al dat het niet genoeg is?

Wat we doen is inderdaad de PDCA cyclus volgen. Beheermaatregelen binnen het Natura 2000 gebied zijn genomen. Die maatregelen dragen bij aan de natuurdoelen. Interne maatregelen lossen verdroging aan de randen van het veen niet op, ook kades niet. Dat is ook nooit de verwachting geweest. Maaien, begrazen, bomen rooien en kades aanleggen zijn nuttige en nodige maatregelen, maar de invloed op de grondwaterstand is beperkt. Wat er nodig is om de Natura 2000 doelen te behalen, is de combinatie van:

- vasthouden van oppervlaktewater (kades)
- aanvullende beheermaatregelen om bosopslag en vergrassing (verdamping) tegen te gaan.
- vasthouden van grondwater

Uit monitoring en hydrologisch onderzoek (model) blijkt dat de grondwaterstand met de genomen en de voorgenomen maatregelen uit het beheerplan niet binnen de marges van (herstellend) hoogveen valt. Daarbij hebben we gekeken welke maatregelen we binnen de Natura 2000-begrenzing konden nemen. Ook met het maximaal benutten van de hydrologische maatregelen binnen dat uitwerkingsgebied blijken de grondwaterstanden in de randen van het hoogveen in een gemiddelde zomer te laag te worden, omdat water wegzijgt naar de zandondergrond. We investeren niet in maatregelen die op voorhand ruim ontoereikend zijn. Daarom is in beeld gebracht welke maatregelen in hoofdlijnen wel nodig zijn. Op basis van die informatie heeft de BAG Gedeputeerde Staten gevraagd te besluiten over het bijstellen van de kaders van de opdracht.

Is de natuur al verbeterd door de maatregelen die al genomen zijn?
Door het weghalen van bomen is het typische kenmerkende open hoogveenlandschap hersteld. In hoeverre de waterpeilen in de compartimenten door de verminderde verdamping hoger blijven moet uit metingen blijken. Het verschilt per jaar, afhankelijk van de hoeveelheid neerslag (het gebied is volledig afhankelijk van neerslag).

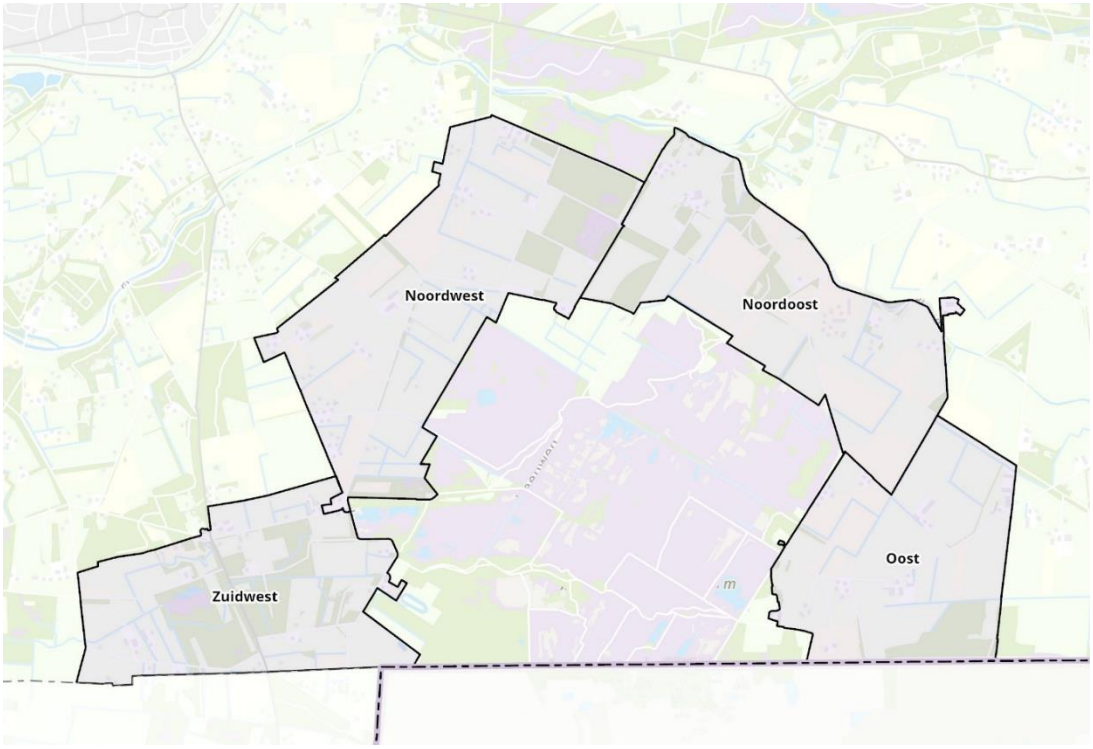
In het centrale deel van het veen, richting de grens met Duitsland, blijken de waterpeilen relatief stabiel, en dat is nodig voor hoogveen. Voor de randzones van het veen weten we dat wegzijging naast verdamping een grote invloed heeft. Daar hebben tot nog toe uitgevoerde maatregelen naar verhouding minder invloed.

Wordt er gemonitord of maatregelen werken?
Ja. We monitoren continu om te kijken wat de effecten zijn en of we moeten bijsturen. Dit doen we door metingen in peilbuizen, vegetatieonderzoek en de evaluatie van effecten.

3. Participatie en communicatie

Waarom zijn inwoners net buiten het gebied niet geïnformeerd of uitgenodigd voor de informatiebijeenkomsten?

Wij hebben de grondeigenaren en bewoners uitgenodigd in de directe omgeving van het Haaksbergerveen. Daarvoor is een grens bepaald (zie kaartje hieronder) en zijn kadastrale gegevens gebruikt. Mocht u binnen dit gebied wonen en niet geïnformeerd zijn, dan horen we dat graag. Ook mensen die er dicht tegenaan zitten en geïnformeerd willen worden, kunnen zich bij ons melden.

4. Aanvullende gebiedsgerichte maatregelen (GGM)

De vragen zoals gesteld zijn begrijpelijk en herkenbaar. Vanuit de aanpak GGM willen we op de verschillende onderwerpen juist gezamenlijk de verdieping zoeken op deze vragen. Onderstaande antwoorden geven alvast een eerste beeld. We hebben een onderscheid gemaakt naar de GGM in brede zin en het onderwerp Stikstof.

Gebiedsinformatie
Op de website Kennishub Landelijk Gebied is veel informatie ontsloten over zowel de natuur/natura2000, het thema stikstof en ook over de landbouw. Via de verschillende themaknoppen kan je de omgeving van Buurserzand & Haaksbergerveen selecteren en informatie over het gebied inzien.

4.1 Aanpak GGM

Voor achtergrondinformatie over de gebiedsgerichte maatregelen in algemene zin verwijzen we graag naar: Gebiedsgerichte maatregelen - Provincie Overijssel
Hier zijn ook de PS-brieven te vinden over de aanpak.

In welke tijdsbestek wil je de gebiedsgerichte maatregelen uitvoeren?
Concrete maatregelen zijn nu nog niet aan de orde. Die worden samen met de omgeving, verkend en uitgewerkt en dan volgt formele besluitvorming door gedeputeerde staten en/of provinciale staten. Daarna volgt de uitvoering.

Wat voor maatregelen zijn er zoal denkbaar?
Dat is afhankelijk van het gebied en de situatie daar. Denk aan extensivering, agrarisch natuurbeheer, aanpassen van de bedrijfsvoering op basis van zogenaamde managementmaatregelen, innovatieve oplossingen, bedrijfsverplaatsing of vrijwillige regelingen of voorwaarden via de provinciale verordening. Een concreet pakket komt pas na een gebiedsproces samen met ondernemers, inwoners en deskundigen.

Wat is de waarde van de recreatiedruk?
Recreatie en de daarmee samenhangende infrastructuur kunnen een knelpunt vormen voor Natura 2000 doelen. Of dat zo is in het Haaksbergerveen staat nu niet vast. Het is niet de bedoeling om recreatie en het kunnen genieten van de natuur te ontmoedigen. Recreatie is bovendien een economische factor van betekenis. Het gaat er vooral om dat we, indien nodig kwetsbare plekken ontzien.

Laat Haaksbergen niet één van die gebieden zijn. We zitten hier al met veel moeilijke opgaven, windmolens. De impact op sociaal economisch niveau is minstens zo belangrijk als natuur. Dit moet als groot onderdeel meegewogen worden.
Juist omdat er meerdere dingen tegelijk spelen in het gebied kan het helpen om wat er allemaal loopt bij elkaar te brengen en het niet als losse opgaven te zien. Maatregelen over stikstof zullen overal in Nederland aan de orde komen, ook

hier. Het kan helpen om met elkaar te kijken hoe je het beste kunt inspelen ontwikkelingen, met oog voor de natuur maar zeker ook voor de mensen. Dus ja: de sociaal-economische impact weegt mee.

Wat is het perspectief voor ondernemers nog in dit gebied?
Het is begrijpelijk dat ondernemers zich zorgen maken. De situatie is onzeker en heeft grote gevolgen voor bedrijven en gezinnen. Tegelijk laat de aanpak in Overijssel zien dat we samen oplossingen kunnen vinden die passen bij het gebied, het landschap en de bedrijven die daarin geworteld zijn en invulling geven aan de maatschappelijke opgaven.
Door maatregelen te nemen om de natuur te herstellen, willen we ervoor zorgen dat er weer vergunningen kunnen worden gegeven. Dit is belangrijk om verzoeken tot intrekking te kunnen afwijzen en om ondernemers die door willen gaan een toekomst te bieden.
Het kan niet op precies dezelfde manier als nu, maar het is niet onze bedoeling om zoveel mogelijk bedrijven te laten stoppen. We willen juist kijken naar wat er wél kan. Daarom willen we het 'trappetje van Remkes' gebruiken. Dit is een stappenplan dat boeren helpt om minder stikstof uit te stoten. Boeren kunnen zelf kiezen welke stap het beste past bij hun bedrijf. Het trappetje heeft vier stappen:

- Innoveren – Nieuwe, geborgde technieken gebruiken die helpen om minder stikstof uit te stoten, zoals speciale stallen of andere technische oplossingen.
- Extensiveren – Minder intensief werken, bijvoorbeeld minder dieren houden of meer grond gebruiken.
- Omschakelen of verplaatsen – het bedrijf veranderen (bijvoorbeeld biologische landbouw) of verhuizen naar een plek waar minder stikstof vrijkomt.
- Stoppen – vrijwillig stoppen met het bedrijf, vaak met hulp van een subsidie.

Het trappetje wordt gebruikt in verschillende regelingen. Het helpt boeren om zelf te kiezen welke stap past bij hun bedrijf om de stikstofuitstoot te verlagen.

Waarom zouden wij de vergunningverlening weer op gang moeten helpen door te stoppen? De agrariërs in dit gebied hebben allemaal een geldende NB-vergunning.
Dit gebied voelt nu geen probleem op het vlak van vergunningen. Tegelijk weten we dat er stikstofmaatregelen boven de markt hangen, dat kun je lezen in het nieuwe coalitieakkoord. En in de toekomst zullen er nieuwe ontwikkelingen zijn in het gebied, die misschien wel om vergunningsruimte vragen. Het voorstel is om met elkaar vooruit te kijken: wat is er nodig vanuit de wettelijke natuurdoelen, en wat is er nodig vanuit het gebied zelf? Niet alleen nu, maar ook de komende paar jaar.

4.2 Stikstof

53% van de stikstof komt uit Duitsland. Mijn advies is, laat Haaksbergen met rust. Als we hier allemaal stoppen, dan is er nog teveel stikstof.

Het klopt dat een deel van de stikstofdepositie uit Duitsland komt. Het overschot aan stikstof is niet op te lossen in de directe omgeving van het Haaksbergerveen. Het vraagt om landelijk beleid én om plaatselijk maatwerk. Als we de generieke stikstofemissie vanuit de Nederlandse landbouw weten de reduceren met 42-46% (Rijk), dan neemt het areaal met een sterke overbelasting in het Haaksbergerveen met 2/3 af. Je voldoet dan inderdaad nog niet aan de KDW, maar stikstofreductie in Nederland heeft wel degelijk een positief effect op het tegengaan van verslechtering.
Bovendien kijken we breder dan alleen stikstof. Door naast stikstof ook andere drukfactoren op de natuur in beeld te hebben (zoals verdroging) komt het halen van de doelstellingen dichterbij. Tegelijk willen we met bewoners en ondernemers kijken hoe de landbouw een toekomst heeft in het gebied.

Er zijn zoveel koeien en varkens verdwenen, we hoeven het niet meer te hebben over de reductie van stikstof. Je kunt niet meer stellen dat het nodig is.
De stikstofbelasting in de Natura 2000 gebieden Buurserzand, Haaksbergerveen en Witte Veen is te hoog voor de natuur daar. De bron waar die stikstof vandaan komt verschilt. Er komt inderdaad een deel van buiten Haaksbergen (uit Duitsland, Gelderland etc.), maar een deel komt ook uit de directe omgeving. Laten we met elkaar in beeld brengen wat er precies aan de hand is. En hier hoort ook bij dat we in beeld brengen hoe het zit met het vee dat al weg is, ondernemers die zijn gestopt. Als we dat met elkaar goed in beeld hebben kunnen we samen kijken welke maatregelen zinvol zijn.

Wat is de bijdrage van ganzen op de vermesting?
BIJ12 voert meerjarige onderzoeken uit naar grasschade door ganzenvraat, omdat dit leidt tot economische schade voor boeren. Dit kan veel schade veroorzaken door het eten van jong gras; herstel van grasgroei vertragen; bij hoge begrazingsdruk blijvende kwaliteitsproblemen veroorzaken op percelen. Deze onderzoeken richten zich uitsluitend op vraat en schadevergoedingen, niet op de rol van ganzen in vermesting of stikstofdepositie.
BIJ12 stelt ook richtlijnen op voor taxatie van schade op grasland; schadevergoedingen aan boeren en preventiemaatregelen om ganzenschade te beperken ("Faunaschade PreventieKit").
De WUR heeft onderzoek gedaan naar de bijdrage van ganzen aan stikstofdepositie (stikstof- en nutriëntenbelasting) in natuurgebieden. De belangrijkste bevindingen uit onderzoek zijn: Ganzen dragen maar een heel klein deel bij aan de totale stikstofdepositie (De bijdrage is gemiddeld 20 keer lager dan andere stikstofbronnen (zoals landbouw en verkeer); Alleen op enkele plekken kan ganzendepositie lokaal een rol spelen.

Hoe werkt het met stikstof?
Hierover kwamen veel soortgelijke vragen:
- Wat is er al gedaan in het gebied?
- Hoe het werkt met stikstof vanuit het veen?
- Hoe werkt het met stikstof en Duitsland. (Niet alleen de deken maar vooral ook praktisch. Waarom ander systeem, waarom wel kippenschuur op grens etc.)
- Wat is de 0-meting van Stikstof?
- Hoe zit het met de depositie in het gebied?

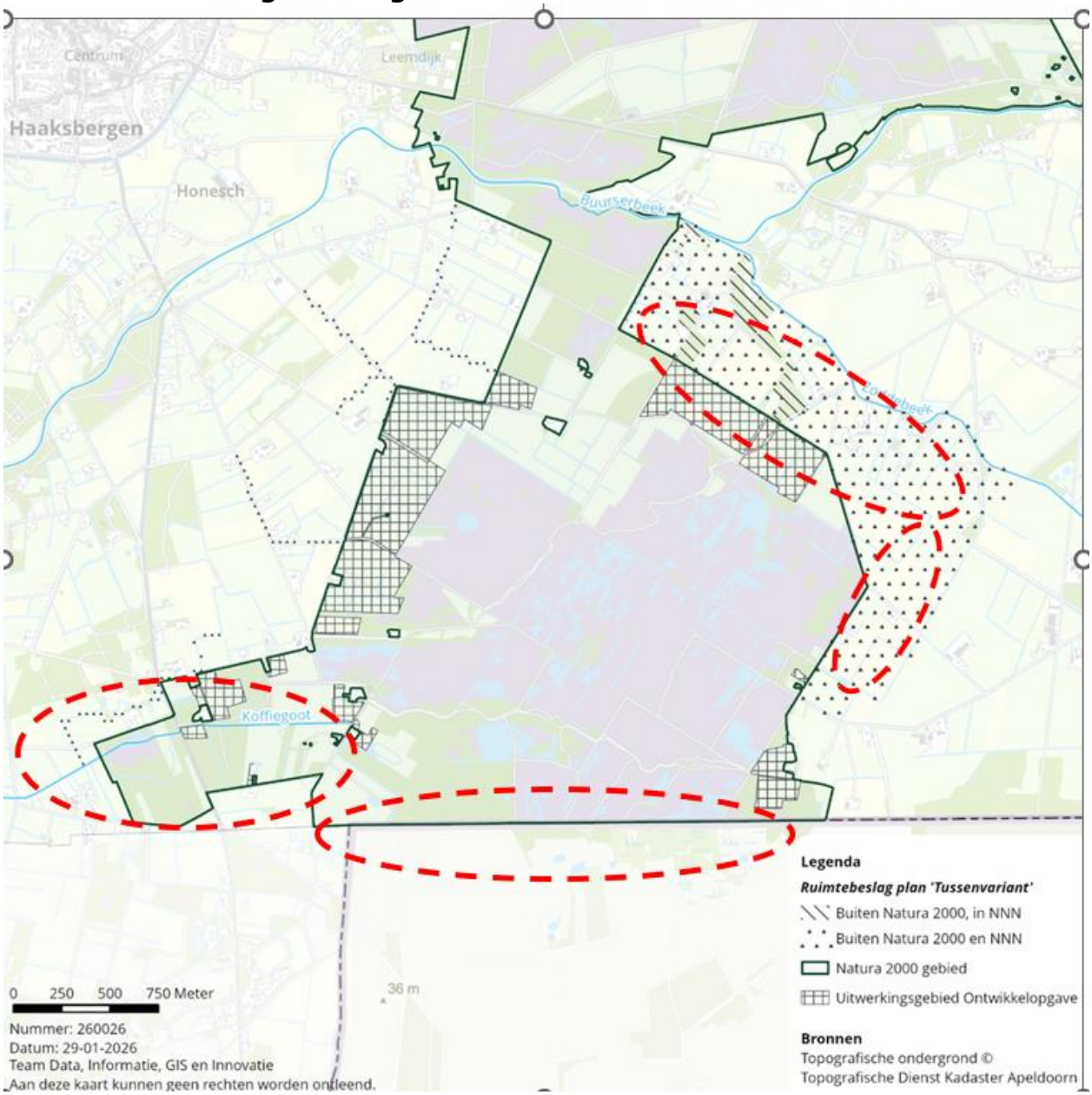
Dit zijn vanuit GGM vragen waar we in de komende periode de verdieping op willen zoeken met het gebied. Dit vraagt toelichting en tijd om bij stil te staan. In algemene zin verwijzen we graag naar de Aerius Monitor en het Planbureau voor de Leefomgeving waar goed is te zien wat de situatie (en ontwikkeling) is t.a.v. stikstofdepositie en overbelasting.

Waarom mogen aannemers in N2000 wel stikstof uitstoten?
Formeel is het toegestaan*. Dat laat onverlet dat ook natuurbeheerders en aannemers die in beschermde natuurgebieden werken steeds meer worden aangesproken op het beperken van negatieve invloed (waaronder uitstoot van stikstof en broeikasgassen) op de omgeving.

* Natuurherstelmaatregelen zijn activiteiten die direct verband houden met het beheer van een Natura 2000-gebied. Deze vallen niet onder de vergunningplicht voor Natura 2000-activiteiten (artikel 5.1 Omgevingswet).
Artikel 5.1 Omgevingswet zegt dat de uitvoering van een Natura 2000-activiteit vergunningplichtig is. Een Natura 2000-activiteit is een:
"activiteit, inhoudende het realiseren van een project als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de habitatrichtlijn dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied

Bijlage 1

Kaart ruimtebeslag maatregelen tussenvariant

Bijlage 2

Na het pdf’en toevoegen.